

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin a patristiky

Jan Zlatoušský a jeho pohled na kněžství

<i>Student:</i>	Jaroslav Fogl
<i>Obor:</i>	teolog
<i>Forma studia:</i>	prezenční
<i>Vyučující:</i>	Dr. Vlastimil Kročil
<i>Ročník:</i>	třetí
<i>Akademický rok:</i>	2004/2005
<i>Datum:</i>	2. 1. 2005

Úvod

Sv. Jana Zlatoústého jsem si vybral, protože si myslím, že patří mezi špičky církevních otců, zvláště ve východní oblasti církve. Jeho život je velikým přínosem pro církev, protože i přes těžkosti a nespravedlnosti, které v životě musel vydržet, Bůh skrze jeho osobu dokázal mnohonásobně zúročit. A toto mě na jeho životě fascinuje.

Když jsem našel v knihovně knihu pojednávající o jeho pohledu na kněžství, hned jsem si řekl, že je to to pravé, co potřebuji i ve svém vlastním životě vědět. Vidět pohledy světců na skutečnost kněžství a jeho službu. A dle mého názoru sv. Jan Zlatoústý tuto skutečnost tak vznešené služby popsal s pohledu své obrovské životní zkušenosti.

1. Život sv. Jana Zlatoústého

1.1. *Jeho život a cesta ke kněžství*

Jan Zlatoústý pocházel ze Syrské Antiochie. Jeho otec se jmenoval Secundus a matka se jmenovala Anthusa. Jako mladý byl vzděláván sofistou Libaniem a často i chodil na přednášky filozofa Andragathia. Nejdříve se připravoval na politickou dráhu, ale zároveň jej oslovovali ti, kteří se zamýšleli nad tím, co je špatné a nespravedlivé. Později se rozhodl pro samotu po příkladu Evagria. Proto Jan změnil šat i životní styl a zcela se začal věnovat Písmu svatému. Velmi se snažil být prospěšný Kristově církvi. Jeho spolužáky v té době byli Theodor a Maxim, kteří s ním naslouchali sofistovi Libaniovovi a jež jim radil, aby zanechali životního schonu za penězi a následovali ty, kteří se spokojí s málem. Proto se dal na mnišský život a usiloval o ctnosný život. Stýkal se za svého života hodně s Basilem, který byl nejprve diakonem a později biskupem v kapadocké Caesarei. Později byl ustanoven biskupem Zenem za lektora a jako lektor napsal knihu „Proti Židům“. Když jej vysvětil na jáhna biskup Miletius napsal několik knih o kněžství. Později, když Miletius zemřel, odešel od meletianů, zřekl se společenství s Paulinem a 3 roky žil v samotě. Když Paulin zemřel, nastoupil na jeho místo Evagrius a vysvětil Jana Zlatoústého na kněze.¹

1.2. *Charakteristické znaky doby a prostředí*

Antiochie syrská měla velice důležité postavení ve východní části římské říše. Protože byla karavanovou křižovatkou na cestě do Babylónie, Persie a Indie. Těmito karavanami, bylo podpořeno poznávání nových kultur a myšlenek a tím podpořená do značné míry filosofická a později i teologická disputace.

Sv. Jan Zlatoústý se narodil v době, kdy římská říše byla rozdělena na dvě části na východořímskou a západořímskou říši. Díky těmto skutečnostem a díky tomu, že Antiochie je u moře docházelo mnohokrát k zápasu mezi kulturními a náboženskými pohledy. On žil v době velikých věroučných bojů, především Kristologických a v době velikých paradoxů. Všude v jeho okolí se odehrával zápas mezi dožívajícím pohanstvím a rychle se rozvíjejícím křesťanstvím.²

1.3. *Biskupem v Cařihradě.*

¹ Srov. NOVÁK, JOSEF. *Osmá patristická čítanka, druhý díl – socrates scholasticus*. Praha: Česká katolická charita, 1990, s. 97 – 98.

² Srov. ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na knažstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 27 – 28. ISBN 80-7165-097-8

27. září 397 zemřel v Cařihradě biskup Nektárius a protože Cařihrad byl velice důležitým centrem celé říše, usilovalo se o nahrazení biskupa Nektária nějakou reprezentativní osobou, která by nebyla zatížena církevněpolitickými ambicemi a zároveň vynikala na poli teologických věd a disputací. Tyto předpoklady našli u sv. Jana Zlatoústého, který se ovšem snažil vyhnout tomuto náročnému úřadu. Proto jej pod záminkou důvěrného rozhovoru s vysokým úředníkem, vylákali do jedné kapličky u městských hradeb, tam ho naložili na vůz a po cestě do Cařihradu se dozvěděl, co mají v úmyslu. Po mírném nátlaku se Jan podvolil a přijal v Cařihradě 26. února 398 biskupské svěcení z rukou alexandrijského patriarchy Theofila. Tímto svěcením vzal na sebe dosti nelehký úkol, který končil až jeho smrtí ve vyhnanství. Za jeho úřadu docházelo v Cařihradě k mnohým reformám, ale důležité bylo, že Jan začal reformy vždy nejdříve u sebe. Biskupskou rezidenci nechal zbavit zbytečného přepychu, nepokračoval v její dostavbě, ale peníze ušetřené z takovýchto počinů věnoval chudým. Sám se snažil žít velice skromně a toto vyžadoval i od svého duchovenstva, což se často setkalo s velice silným odporem. Přes všechnu svoji akzezi a chudobu se však snažil, aby bohoslužby byly slouženy s velkou okázalostí a sám dokonce zavedl novou slavnostní liturgii, která je dodnes sloužena ve východních církvích – Liturgie sv. Jana Zlatoústého.

Avšak napětí mezi císařským dvorem a sv. Janem Zlatoústým se zvětšovalo a bylo podpořeno z velké části poskytnutím azylu prvnímu ministrovi Eutropiovi, který padl u císaře v nemilost. Císař pozbavil Eutropia všech předešlých výsad a vyznamenání a vyřkl nad ním ortel smrti. To samozřejmě vzbudilo velikou nevoli u císaře. Přesto sv. Jan Zlatoústý neváhal a vystoupil na kazatelnu, z níž pronesl významnou řeč o marnosti světa.

1.4. Začátek sporů a nespravedlivých obvinění

Biskup cařihradský měl velice důležité a vysoké postavení mezi jinými biskupy hned po biskupovi v Římě. Proto mnoho problémů, které se ve východní části římské říše objevily, musel cařihradský patriarcha řešit. Musel dosazovat nové biskupy ve své správní oblasti a řešit mnohé problémy věroučné atd. Stalo se, že patriarcha alexandrijský Theofil vyhnal ze své diecéze 50 egyptských mnichů, kteří byly nakloněni učení Origena. Sv. Jan Zlatoústý nepřijal tyto mnichy, protože tajně doufal, že patriarcha Theofil změní své rozhodnutí a opět je přijme. Bohužel mniši šli prosit na císařský dvůr, kde je císař Arkádus přijal a svolal do Cařihradu synodu, na kterou pozval i alexandrijského patriarchu Theofila. Ten, však neustále odkládal svoji cestu do Cařihradu a zároveň začal svoji kampaň proti sv. Janu Zlatoústému. Císařovna Eudoxia, která ze začátku Jana obdivovala, dala také přednost nenávisti k Janově osobě, což rychle využil a zneužil patriarcha Theofil se svými stoupenci, uspořádal v r. 403 Cařihradě synodu ještě s 36 dalšími biskupy a na této synodě jej prohlásili za sesazeného. Obžaloba, kterou proti němu vznesli obnášela 46 bodů a mezi nimi i obvinění z přijetí egyptských mnichů, míchání se do pravomocí alexandrijského patriarchy, sesazování biskupů v Malé Asii a reformní zásahy do života duchovenstva atd.

Sv. Jan Zlatoústý prohlásil, že tato synoda je nekompetentní a odvolal se k všeobecnému sněmu. To se Theofilovi nelíbilo, proto poprosil císaře Arkádia, aby ho poslal do vyhnanství a císař samozřejmě s podporou své manželky Euxodie souhlasil.³

1.5. Život ve vyhnanství a smrt

Na základě těchto skutečností byl v noci sv. Jan Zlatoústý deportován z Cařihradu do maloasijské provincie Býtie. Nebyl tam ovšem dlouho, protože v Cařihradě se udály určité tragické události v podobě náhlého potratu císařovny Euxodie, která tuto událost pokládala za Boží trest a žádala jeho návrat do Cařihradu. Lidé nadšeně přijali svého pastýře a svým kázáním na přivítanou ukázal lidem, že jej vyhnanství nezlomilo, ale naopak ještě více v něm upevnilo přesvědčení, že Ježíšův učedník musí nebojácně hlásat evangelium. A v duchu této myšlenky neslevil ze žádných svých požadavků. To samozřejmě znovu vyprovokovalo duchovenstvo a císařovna, která již zapoměla na svoje neštěstí, nijak nezměnila své dosavadní chování, živila neustále svoji nenávist vůči sv. Janu Zlatoústému, opět žádala o jeho posláni do vyhnanství. Proto císař Arkádus nařídil Janovi domácí vězení a podepsal dekret, jímž poslal Jana Zlatoústého do vyhnanství do Kukuz ve středovýchodním Turecku. Na tomto místě jej vyhledávalo a prosilo o duchovní rady mnoho lidí. V Kukuz strávil 3 roky a odtamtud putoval přes celé dnešní Turecko až se usadil v Komane a tam také 14. září 407 zemřel. Přesto se tato doba pokládá za velice plodnou z hlediska jeho pastoračních dopisů a spisů, které jsou z dnešního

³ Srov. ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Jan Chryzostom a jeho pohľad na knážstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 31 - 35. ISBN 80-7165-097-8

hlediska velice ekumenické. Proto si získal titul „ekumenický učitel“ ještě spolu s jinými otci sv. Basilem a sv. Řehořem Naziánským.⁴

1.6. Literární činnost sv. Jana Zlatoústého

Písemné dílo sv. Jana Zlatoústého můžeme rozdělit do tří základních skupin:

1. pojednání
2. homílie, příležitostné řeči a komentáře ke knihám Písma sv.
3. listy

Pojednání jsou většinou asketického charakteru, z velké části pocházejí z období jeho asketicko-mnišského života. Do této skupiny můžeme zařadit díla: *Comparatio regis ad monachum*, *Adversus oppugnatores vitae monasticae*, *Ad Theodorum lapsum*, *De virginate* atd.

Nejpočetnější skupinu písemného díla sv. Jana Zlatoústého tvoří homílie, příležitostné řeči a komentáře ke knihám Písma sv. Patří sem následující homílie a komentáře: *Homiliae 67 in Genesim*, *Homiliae 58 in Psalmos*, *Interpretatio in Isaiam Prophetam*, *Job*, *proverbia* atd. Jako příležitostné řeči jsou nejznámější: *In Salvatoris Nativitatem*, *homilia prolata anno 386*, *In Eutropium eunuchum sermo*, *De circo*, *Homilia In principio novi anni prolata* atd.

Své mnohé listy z celkového počtu asi dvěstěčtyřiceti listů napsal sv. Jan Zlatoústý v čase svého druhého vyhnanství v roce 404 – 407. Je to neuvěřitelné dílo, které nám sv. Jan Zlatoústý zanechal.⁵

⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 35 - 39.

⁵ Srov. Překl. z: ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na knažstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 41 - 44. ISBN 80-7165-097-8

2. Sv. Jan Zlatoústý a jeho pohled na kněžství ve spise „o kněžství“

2.1. Kněžská hodnota a moc

Jeho spis „o kněžství“ patří mezi jeho klasická díla v asketické literatuře a je jasné, že tuto svoji aktuálnost neztratil, ani dnes. Každopádně je jasné, že jeho pohled na kněžství stojí na základech Písma sv. Sv. Jan Zlatoústý na začátku své knihy žasne nad tím, že Bůh mohl dát člověku moc nejenom nad věci pozemskými, ale i nad věcmi nebeskými. Takovou moc nedal ani andělům ani archandělům. A tuto moc dal knězi Kristus hlavně dvěma výroky:⁶ „*Cokoli odmítnete na zemi, bude odmítnuto v nebi, a cokoli přijmete na zemi, bude přijato v nebi.*“⁷ Na jiném místě po svém zmrtvýchvstání Kristus řekl: „*Komu odpustíte hříchy, tomu jsou odpuštěny, a komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.*“⁸ Kristus dal tuto obrovskou moc člověku a sv. Jan Zlatoústý spekuluje, která moc může být větší než tato.

Kněžství je podle něho dar, pro který se musí člověk rozhodnout, přijmout ho. Kdyby ho odmítl, nebo jím pohrdl, bylo by to určitě z jeho strany velice nemoudré. A jistě by takový člověk tímto svým činem nemohl mít podíl na spáse. Sv. Jan Zlatoústý se ptá, zda-li se najde člověk, který by odmítl takovýto dar, a tvrdí že ne, jinak by byl posedlý zlou mocí.⁹ „*Kňazi nového Zákona mají teraz moc uzdravovať duše z duševného malomocenstva. A tak oveľa väčšia je moc kňazov nového Zákona než kňazov starozákonných.*“¹⁰ Kněze je možné přirovnat k rodičům, protože rodiče nás porodí k tomuto pozemskému životu, kdežto kněží k onomu věčnému životu. Rodiče nás neustále chrání od tělesného nebezpečí, ale nikdy nejsou schopni ochránit před smrtí nebo nemocí. Kněží nám naopak mohou pomoci a ochránit nás od nemocí duchovních a dokonce i od duchovní smrti. Proto si tolik sv. Jan Zlatoústý cenil kněžství a na základě této skutečnosti mu připisoval takovou hodnotu a hodnost. V jeho chápání bylo pošetilostí tuto hodnost nepřijmout. Sám ovšem z pokory před touto vznešenou svátostí utekl, protože se pokládal za nehodného přijetí této svátosti. Proto ve svém životě spíše inklinoval k mnišskému způsobu života.¹¹

2.2. Požadavky svatosti života u kněží

⁶ Srov. ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na kňazstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 49 - 50. ISBN 80-7165-097-8

⁷ Mt 18,18

⁸ Jan 20,23

⁹ Srov. ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na kňazstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 50. ISBN 80-7165-097-8

¹⁰ *Tamtéž*, s. 50.

¹¹ Srov. *Tamtéž*, s. 50 – 51.

Sv. Jan Zlatoústý tvrdil, že kněžská hodnost a moc má být svěřena jenom tomu, kdo byl sám mnohokrát zkoušen a mnohokrát toto pokušení přestál. Musí to být člověk, který je ochotný vzít na sebe toto břímě, musí mít mnoho dobrých ctností a vlastností, které potřebuje pro svůj kněžský život a také především pro svoji činnost uprostřed Božího lidu. Musí být obdařený Boží milostí, čistotou srdce a silou ducha. Nesmí mu chybět trpělivost, protože pro mnohé je velice těžké např. snést nactiutrhaní, obvinění, nespravedlivé posuzování, nepříjemnosti a nepravosti druhých lidí a po takovýchto činech se hněvají apod.¹² „Sv. Jan Zlatoústý tvrdí, že takýchto mužov treba čo najdôraznejšie odstrániť od stupňov ku kňazstvu, lebo keď biskup se nezdržuje ani nechodí bosý, to neškodí cirkevnej obci, ale zlostná hnevливость i jemu, i blížnym spôsobuje veľkú škodu.“¹³

Kněz se nemůže skrýt před zraky lidí, kteří jsou jimi duchovně vedeni. Kněz je jako svítlna postavená na výsluní, protože lidé si velice rychle všímají jeho nedokonalostí.¹⁴ „Preto sa má duša kňaza tak skviest krásou, aby duša každého človeka, ktorý sa na sebe pozrie, potěšila sa z tejto krásy a zároveň objavila pravé svetlo.“¹⁵

Kněz musí být neustále na pozoru proti útokům zla, což sebou přináší neustálé napětí ve snaze o stále větší dokonalost, protože každý jeho pád může mít nedozírné následky v jeho životě a hlavně v hodnocení lidí.

Při zdůrazňování kvalit, které je třeba aby měl aspirant na kněžské svěcení, sv. Jan Zlatoústý zdůrazňuje také zodpovědnost, kterou nese ten, kdo tuto svátost vysluhuje. Biskup, který kněze světit, nese zodpovědnost před Bohem za toho, koho světit. Proto tento člověk musí být samým biskupem poznán. Avšak ani ten, kdo přijímá svátost kněžství není oprostěn zodpovědnosti za seriózní přípravu.

Sv. Jan Zlatoústý se nezabývá jenom tím, jaké vlastnosti by aspirant na kněžství měl mít, ale také tím, kdo pro své nedostatky nemůže být vysvěcen. Toto svěcení by se nemělo podle něho světit mužům, kteří jsou ponořeni do víru světského života, kteří se příliš starají o věci tohoto světa, kteří jsou ve sporech a vedou veřejné hádky s jinými lidmi, kteří vedou nemravný a rozkošnický život.

Z těchto jeho tvrzení je tedy jasné, že člověk, který má být knězem musí být člověk nevšedních kvalit.¹⁶ Má to být muž: „dôstojný a skromný, vzbudzujúci bázeň a vľúdny, prisny a prívětivý, nestranný a úslužný, pokorný bez podlosti, horlivý a mierny, aby mohol proti všetkému zručne bojovať.“¹⁷

2.3. Čeho by se měl kněz vyvarovat?

¹² Srov. ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na kňazstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 51 - 52. ISBN 80-7165-097-8

¹³ *Tamtéž*, s. 52.

¹⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 52.

¹⁵ *Tamtéž* s. 52.

¹⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 53 – 57.

¹⁷ ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na kňazstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 57. ISBN 80-7165-097-8

Sv. Jan Zlatoústý vychází rovněž v těchto svých úvahách z úryvků evangelia sv. Matouše 10. kapitola a listů sv. Pavla Timotejovi a Titovi.

Duchovní správce by měl svoji starostlivost o duše vykonávat rozvážně. Musí se vyvarovat toho, aby při duchovním vedení lidí vedl všechny své svěřence stejně. Nesmí se zaměřit jenom na některé své oblíbené a věrné a ty, kteří se už vzdálili Božímu stádcí přehlížet, nebo si jich nevšímat. Ve snaze přivést tyto lidi zpět ke Kristu musí být dostatečně trpělivý, vytrvalý v kontaktu s nimi aby je svojí laskavostí a přesvědčováním, znovu přivedl k pravdě.

Z dalších nástrah, které jsou velice nebezpečné pro každého kněze, jsou slabosti jako: zlost, malomyslnost, závist, žárlivost, svár, pomlouvání, křivé svědectví, lež, pokrytectví, úklady, brojení proti nevinným, touha po pochvalách, po vyznamenání, radost z poklesků svých spolubratří, smutek z úspěchů jiných, nešlechtné lichocení, patolízalství, pohrdání chudými, schovávavost s bohatými, nesmyslné a škodlivé pocty, falešné zdvořilosti, otrocká bázeň, potlačování svobody slova, předstírání pokory, zanedbání potřebného napomenutí a pokárání. Tyto všechny nešlechtnosti jsou velikým nebezpečím, protože jsou jako šelmy, které útočí na člověka a pokud je jim kněz vydán na pospas, je samým zákonem zahnaný pryč od kněžské služby.¹⁸

„Aj taká činnosť, akou je charita, môže byť pre kňaza istým spôsobom nebezpečenstvom. Kňaz sa má totiž starať o potreby žien, ktoré sú v núdzi. A keď pri tejto činnosti neohradí sa kňaz pevnou hradbou opatrnosti, je ľahké nepriateľovi nájsť k nemu ľstivý prístup. Lebo pohľad ženy,... ako šíp raní a poburuje dušu, lichotenie duši lahodí, pocty si ju podmaňujú. A takto sa vrúcna láska, ktorá je inak prameňom každého dobra, stáva príčinou všetkého zla pre tých, ktorí ju zneužívajú.“¹⁹

Dalším nebezpečím pro kněze může být i nezřízená touha po biskupském úřadě. Kněží, kteří jakoby opití touhou po tomto úřadu a honbou za tímto úřadem, se mohou dopustit mnohých nepravostí a hříchů. Sv. Jan Zlatoústý netvrdil, že by bylo nebezpečné žádat a toužit po práci, ale je velice nebezpečné v jeho očích touha po vážnosti a moci. Pro každého nositele kněžské a biskupské hodnosti je nutné, aby byl indiferentní vůči slávě a moci, která z této hodnosti vyplývá. Protože potom nebude mít takovýto člověk strach z toho, že o tento úřad přijde a bude tak otrokem svého úřadu.

Pocty, zvláště ze strany mužů vidí sv. Jan Zlatoústý také velice nebezpečnými, protože častokrát mohou přivádět k nerozumnosti, hloupé hrdosti a dokonce i pýše.²⁰

„Aký liek má kňaz použiť, aby sa nestal obeťou týchto všetkých nástrah? Sv. Jan Zlatoústý na to odpovída takto: „Kto si však samotu zamiloval, je oslobodený od toho všetkého. V samote totiž kňaz môže sa skoncentrovať na seba na svoju prácu. V samote sa stretáva so svojim Bohom v dôvernej modlitbe. To všetko sv. Ján zakúsil na sebe, a preto jeho rada nie je iba teória, ale životná múdrosť, ktorou sa on sám riadil.“²¹

¹⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 57 - 58.

¹⁹ *Tamtéž*, s. 58.

²⁰ Srov. ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na kňazstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 59. ISBN 80-7165-097-8

²¹ *Tamtéž*, s. 59 - 60.

2.4. Kněz musí být moudrý a vzdělaný

Sv. Jan Zlatoústý žil v době velikých věroučných rozporů. Proto v jeho době každý kněz musel být vzdělán ve věcích víry, aby mohl věřící vést po správné cestě.²² Proto ve své spise „Dialog o kněžství“ zdůrazňuje: „*Duchovný pastier má byť vyzbrojený všetkým umením... má Božie mesto chrániť zo všetkých strán svojou bedlivosťou a múdrosťou.*“²³ Kněz musel už v té době mít vysokou vědomostní stránku, aby byl kompetentní odolávat naukovým a bludným tlakům ze strany Arianistů a Manichejců. Pokud by nevěděl, jak vystoupit proti těmto naukám a bludům vyšel by z tohoto boje s mnohými ranami. Mimoto je také zavázán, aby to co získal svým studiem a rozjímáním, dával svým věřícím a ukazoval tím, že je schopný zahánět bludné nauky svými protiargumenty.²⁴

„*Pravá múdrosť kňaza spočíva v tom, že sa snaží Ježisovu náuku nielen slovami ohlasovať, ale že túto nauku sám v prvom rade v živote realizuje. Medzi slovami a životom má byť jednota.*“²⁵

Následky nevědomosti a nevzdělanosti ze strany kněze však mohou být velké, protože toto postihuje především ty, které on má vést. Tito lidé si budou myslet, že jejich představený je pokorný, proto nemůže nic namítat svým odpůrcům a pro toto budou svalovat vinu na slabost článků víry. Takovýto duchovní pastýř by si za svoje počínání zasloužil největší trest.²⁶

2.5. Kazatelská služba kněze

Služba hlásání evangelia patří mezi základní kněžské služby. Povinností každého kazatele je, aby nejprve prošlo Boží slovo jeho duší, pokud má zájem na oslovení ostatních duší, kterým hlásá Boží slovo. A nejen že mu nesmí chybět přesvědčení o tom, že je poslaný Kristem k tomuto úkolu hlásat evangelium, ale je také povinnen hlásat evangelium vhod či nevhod, protože sílu k vyplnění tohoto úkolu dostává zhůry.

Sv. Jan Zlatoústý pokládal kazatelskou službu kněze za jednu z nejdůležitějších kněžských funkcí. Neboť i samotní apoštolové svěřili péči o chudé a nemocné svým jáhnům a sami se zabývali modlitbou a hlásání evangelia. Důvody, které uvádí sv. Jan Zlatoústý jsou tyto: Slovo Boží je lékem pro lidské duše a tento lék je ten nejlepší, jakému se může nemocnému na duši dostat.²⁷ Proto sám říká: „*Slovom skľučunú dušu povzbudzujeme a pyšnú krotíme, čo sa ukáže zbytočným, to odtíname, to čo chýba, dopĺňame a robíme všetko to, čo je potrebné urobiť kvôli zdraviu. Božie slovo je tak nevyhnutne potrebný liek na to, aby boli z ľudskej duše i zo spoločenstva odstránené vieroučné bludy a k ochrane pravoverných veriacich.*“²⁸

²² Srov. *Tamtéž*, s. 61.

²³ *Tamtéž*, s. 61.

²⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 62.

²⁵ *Tamtéž*, s. 62.

²⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 62.

²⁷ Srov. ČIŽMAR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na kňazstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 63. ISBN 80-7165-097-8

²⁸ *Tamtéž*, s. 63.

Aby toto mohl kněz vykonávat, je třeba, aby se na kázání dobře připravoval. V kázáních nesmí chybět napomenutí a povzbuzení lidu, kárání jeho nepravostí. Musí se prostě chovat tak, jak se chová otec ke svým nedospělým dětem. Otec nemůže dbát na to, jestli ho jeho děti urážejí nebo ho bijí nebo pláčou. Ani nemůže být hrdý na to, pokud se na něho usmívají a lichotí mu. Bylo by špatné, kdyby byl pro svá kázání a lichotky lidí namyšlený a nebo naopak zarmoucený z jejich neustálých výčitek.

Nesmí také nikdy zapomenout, že mezi lidmi jsou různí lidé a to i méně vzdělaní. K těmto lidem proto nemůže mluvit příliš vznešeně a učeně, protože takové kázání by zůstalo bez odezvy.²⁹

2.6. Charitativní činnost kněze

Charitativní činnost je výsadou všech křesťanů a zvláště Ježíšových učedníků. Sv. Jan Zlatoústý ve svém spise „Dialog o kněžství“ zdůrazňuje především starost o vdovy, chudé, nemocné a panny.

Sám sv. Jan Zlatoústý tvrdil, že se církev v Antiochii a okolí starala o třitisíce vdov a panen. Tvrdil, že v této oblasti je nutné, aby církev zjistila, zda-li chce vdova ve svém stavu nadále příkladně setrvávat až do své smrti. Jinak může dojít k zneužití církevních příspěvků na život takového člověka samou vdovou. Přesto sv. Jan Zlatoústý nabádá duchovní správce, aby přistupovali k těmto osobám s trpělivostí a soucitem. Je také třeba, aby se uměli vyznat v oblasti ekonomiky a hospodářství, aby prostředky určené na podporu potřebných byly dány do rukou potřebných a ne vypočítavých.

K jejich úkolu patří i starost o chudé a nemocné. Nemělo by je hněvat, pokud je někdo požádá o almužnu, protože takoví lidé, pokud odcházejí odmítnutí, jsou velice náchylní dopustit se nějaké nepravosti.³⁰ „*Preto ten, komu bola zverená starostlivosť o chudobných, nech je veľkomysel'ný a nech sa varuje toho, aby chudobných nezarmucoval, a v sebe nevzbudzoval hnev, ale ak sa takýto chudobný objaví, nech je zahrnutý útechou. Takto treba pristupovať, lebo k takémuto postoju nás pobáda aj Písmo sväté.*“³¹

Zvláštní místo v církvi mají také nemocní lidé. I o ně je třeba, aby se církev starala, protože nejen že potřebují pomoc druhých zvláště v podobě ošetřování, ale i s výlohami spojenými s jejich léčením, především výlohy na nákup léků. Starost o nemocné však vyžaduje trpělivost, protože tito často bývají netrpěliví a pokud se jim nevěnuje dostatečně velká péče, způsobí jim to velké těžkosti.³²

Církev ve všech dobách měla takové lidi, kteří si zvolili pro svůj život panenství. Ovšem nikdy nechyběla církvi starost o tyto ženy, protože ženy, ještě víc než muži, jsou náchylné k hříchu. Proto je potřebné, aby je duchovní správce navštívil, když jsou nemocné, potěšil je, když jsou zarmoucené, káral je, když jsou lehkovážné a pomáhal jim v jejich chudobě. Je třeba, aby se také staral o jejich duchovní i mravní život, materiální zabezpečení a ochraňoval je před nástrahami zlého ducha, zlých

²⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 64 – 65.

³⁰ Srov. ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na knažstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997, s. 65 – 67. ISBN 80-7165-097-8

³¹ *Tamtéž*, s. 67.

³² Srov. *Tamtéž*, s. 68.

lidí a světa. Tato služba je velice náročná a je často provázena velkým strachem, aby se nepříhodilo něco zlého. Proto sv. Jan Zlatoústý doporučuje, aby v žádném případě nežila zasvěcená panna s knězem pod jednou střechou. Nemusí vždy nutně dojít k selháním, ale může dojít k velkému pohoršení mezi lidmi.³³ „*I keď starostlivosť o panny je pre kňaza veľmi náročná, predsa nemôže sa jej zreknuť, lebo tým by sa musel právom obávať skladania účtov z hriechov, ktoré iní spáchali preto, že sa im zo strany duchovného správcu neposkytlo potrebnej pomoci a starostlivosti.*“³⁴

³³ Srov. *Tamtéž*, s. 68 – 69.

³⁴ *Tamtéž*, s. 69.

Závěr

Je zajímavé, jak jsou myšlenky svatých aktuální i v současné době. Sv. Jan Zlatoústý je význačná osoba, která všechny své spisy píše na základě vlastní zkušenosti, což je moc vzácné. V našem životě kolikrát chybí takovéto zkušenosti, které bychom mohli shrnout do podobného dílka a pomoci tak druhým lidem na jejich cestě k Bohu. Je jasně vidět, co pro tohoto světce znamenalo kněžství a jak jej sám prožíval. A to, že byl ryzí ve svém smýšlení i jednání dokazuje i jeho oběť vyhnanství. Stál pevně za svými slovy na Pánově cestě a právě toto z něj udělalo světce.

Literatura

- NOVÁK, JOSEF. *Osmá patristická čítanka, druhý díl – socrates scholasticus*. Praha: Česká katolická charita, 1990
- ČIŽMÁR, MARIÁN. *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na kňazstvo*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 1997. ISBN 80-7165-097-8
- *Bible*. Praha: Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85810-08-5

Obsah

ÚVOD.....	2
1. ŽIVOT SV. JANA ZLATOÚSTÉHO.....	3
1.1. JEHO ŽIVOT A CESTA KE KNĚŽSTVÍ.....	3
1.2. CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY DOBY A PROSTŘEDÍ.....	3
1.3. BISKUPEM V CAŘIHRADÉ.	3
1.4. ZAČÁTEK SPORŮ A NESPRAVEDLIVÝCH OBVINĚNÍ.....	4
1.5. ŽIVOT VE VYHNANSTVÍ A SMRT.....	5
1.6. LITERÁRNÍ ČINNOST SV. JANA ZLATOÚSTÉHO.....	6
2. SV. JAN ZLATOÚSTÝ A JEHO POHLED NA KNĚŽSTVÍ VE SPISE „O KNĚŽSTVÍ“.....	7
2.1. KNĚŽSKÁ HODNOST A MOC	7
2.2. POŽADAVKY SVATOSTI ŽIVOTA U KNĚŽÍ.....	7
2.3. ČEHO BY SE MĚL KNĚZ VYVAROVAT?.....	8
2.4. KNĚZ MUSÍ BÝT MOUDRÝ A VZDĚLANÝ.....	10
2.5. KAZATELSKÁ SLUŽBA KNĚZE.....	10
2.6. CHARITATIVNÍ ČINNOST KNĚZE.....	11
ZÁVĚR.....	13
LITERATURA.....	14
OBSAH.....	15